

predicationes esse veras in divinis per identitatem, non formaliter; quod non videtur intelligibile, nisi per hoc quod predicatum erat vere idem cum subiecto, & ex hoc erat propositio affirmativa vera per identitatem: & tamen predicatum non erat idem formaliter cum subiecto, & propter hoc non erat ibi predicatio formalis. Et que sit distinctio identitatis formalis de identitate simpliciter, tactum est *dist. 8. qua de attributis*; & alii iteque; & ideo nunc transeo.

DISTINCTIO XXXV.

Circa istam distinctionem trigefizam quintam, quero unum.

QUÆSTIO UNICA.

Verum in Deo fini relationes aeternae ad omnia scibilia; ut quidditative cognita?

Quod sic, August. 83. q. 9. 46. *Idea sunt forma aeternae, & immutabiles in mente divina*; & non absolute: ergo respectiva; & non nisi ad alia a se ut quidditative cognita, quare distinguntur secundum distinctionem istorum. Item Avic. 8. *Metaph. cap. 7.* concedit in Deo esse relationem Dei ut intelligentis, ad totas intellectas. Item Deus novit distincte alia a se: ergo per aliquas distinctas rationes cognoscens illi; & illae non possunt esse absolute: ergo relative. Præterea, secundum August. 5. *super Gen. cap. 7. omnia in Deo sunt vita*; & idem videtur dicere super Joan. *omnia in ipso vita erant, non vita aeterna creata sed creatrix*: hoc non est verum loquendo de ipsis objectis formaliter in se: igitur de ipsis rationibus formalibus quibus cognoscuntur. Contra, igitur illae relationes essent reales: quod est contra dictum in *dist. 30.* Probatio consequentiae, quia Deus prius intelligit alia a se, quam intelligat se intelligere illa, quia actus reflexus praesupponit actum rectum: ergo illae relationes, quae essent in Deo ad alia, essent in Deo ex natura rei, & non per actum intellectus considerantis illam intelligentiam: sed quod est ibi ex natura rei, & non in objecto, ut cognitum est, & non per actum intellectus essent relationes aeternae in Deo ad omnia cognita, pari ratione, & ad omnia volita, ut volita: & tunc illae relationes essent reales, quia prius vult alia esse, quam intelligat se velle illa, & ita relatio voluntatis ejus ad alia erit realis, quia non est in aliquo, ut cognitum est. Supposito quod Deus sit intelligens, ex *dist. 2. (a)* & quod essentia sua sit primum objectum in ratione sui, ex *questione de subiecto primo Theologiae*, & quod intellectus suus sit omnium intelligibilium, non quidem poterat sed actu, & simul ex *dist. 2. (b)* & hoc distincte, quia imperfectionis est in intelligente confuse intelligere. (c) Circa istam questionem notandum est, quod ad intelligentiam alicujus, tria videntur

con-

concurrere, videlicet objectum cognoscibile, intellectus ipse, & ratio cognoscendi. In intellectu autem, ut potentia est, non oportet ponere distinctionem ad hoc, ut distincte intelligat: quia etiam intellectus noster, ut videtur omnino indistinctus secundum rationem potentiae, potest plura intelligere; igitur si est distinctio, quæritur in objecto, vel ratione cognoscendi objectum, vel in ipsa intelligentia. Ponuntur igitur relationes esse aeternae in Deo ad alia a se cognita simpliciter intelligentia, & quod istae relationes sint in essentia, ut est ratio cognoscendi, propter hoc, quod nihil est ratio cognoscendi plura; nisi ut illa ratio appropriatur aliquo modo illis pluribus objectis cognitis. Quod etiam confirmatur per hoc, quod cognitio sit per simile: ergo oportet rationem cognoscendi habere aliquam rationem propriam similitudinis ad ipsum objectum cognitum: propter igitur istam determinationem, & istam assimilationem rationis cognoscendi ad objectum, ponuntur relationes aeternae tanquam rationes determinantes essentiam, ut ratio intelligendi, & quibus ipsa essentia sit distincte similis objectis cognitis (a). Alter ponitur quod istae relationes sunt in essentia divina ut est objectum cognitum: intelligitur enim ipsa omnino prima intelligentia, ut ponitur indistincta: sed ad hoc, ut postea creatura intelligatur, intellectus comparat ipsam primo cognitam ad creaturam sub ratione imitabilis: & tunc intelligendo essentiam, ut imitabilem, intelligit creaturam per illud objectum primum, sic sub tali relatione rationis consideratur. Et dissent hæc opinio a prima, sicut isti modi dicendi videntur diversi, quorum unus poneret speciem eandem esse rationem cognoscendi principium, & conclusionem, non tamen nisi, ut sub distinctis relationibus rationis correspondentibus istis cognitis sub propriis rationibus: alius diceret ipsum principium sic cognitum esse rationem cognoscendi conclusionem, & hoc non ut principium absolute intellectum; sed in comparatione live in relatione ad conclusionem.

Tertia (b) opinio ponit ideas sive relationes tales in actu intelligentis & habent talem rationem, quia intelligere nostrum secundum Philosoph. 5. Metaph. habet respectum ad intelligibile, sicut mensuratum ad mensuram: igitur si esset infinitum sicut divinum, haberet respectum ad infinita intelligibilia, quia autem finitus est, habet respectum ad intelligibile unum: igitur cum intelligere divinum sit infinitum, in ipso erunt infinitae relationes ad infinita intelligibilia.

Contra conclusionem, in qua concordant istae opiniones, scilicet quod istae relationes rationis sunt necessario ponendae in Deo distincte secundum rationem, ad hoc ut intelligatur creatura distincta in Deo, in ratione objectorum. Arguitur primo sic, istae rationes sunt cognoscibiles ab intellectu divino: quero qua ratione cognoscendi, si aliis rationibus determinantibus essentiam, ut est ratio, vel determinantibus essentiam, ut est primum objectum respectu objectorum secundorum, proceditur in infinitum, quia iterum ad istas alias rationes

intell-

intelligendi procedent alie, & sic nunquam iste alie rationes sunt intelligibiles a Deo, quia oportebit ipsum ante ipsas intellectas, intelligere alias infinitas infinitas: ergo oportet dare, quod iste rationes possunt intelligi a Deo per essentiam, ut nude acceptam, sive ut per rationem, sive ut iste cognoscatur per ipsam, ut per primum obiectum cognitum absolute. Et qua ratione illa poterunt cognosci per essentiam, nude essentia nude: pari ratione, & ipsa obiecta secundaria alia, quia ita videntur iste rationes habere rationes distinctorum obiectorum, sicut & alia. Sed dices, quod iste rationes cognoscuntur ab intellectu divino per ipsa obiecta, ad que sunt, ita quod essentia sub rationibus istis est ratio cognoscendi obiecta alia, & illa cognita simul cum essentia sub diversis rationibus sunt ratio cognoscendi istas rationes, sicut extrema relationis videntur esse ratio cognoscendi relationem. Hoc videtur vitare intellectum divinum, quia tunc esset passivus respectu aliorum obiectorum cognitiorum per istas rationes, per que obiecta actuabitur intellectus ad cognitionem istarum rationum.

Præterea secundo, cumqueque obiecti ratio aliqua cognoscendi determinate, potest esse aliquid limitatum ad illud, ejusdem potest esse aliquid illimitatum ad illud, & ad aliud: sed si essentia esset limitata respectu aliquid unius determinati cognoscibilis, ipsa esset determinate ratio cognoscendi illud absque omni respectu rei & rationis: igitur si ipsa sit illimitata ratio respectu plurimum cognoscibilium, potest esse esse ratio cognoscendi quodcumque illorum, & omnia illa sine omni relatione rei & rationis: probatio majoris: illimitatio non auferit ab aliquo aliquam perfectionem, sed fitate perfectione, quae erat ad aliquid, quasi ponit similem perfectionem ad aliud: & ideo sicut dictum fuit *dist. 7. & dist. 28.* indeterminatum ex illimitatione, scilicet quod est indeterminatum ad plura positiva, ex seipso est determinatum ad quodlibet illorum, determinatione terminante indeterminati ad contradictoria. Probatio minoris: essentia ponitur propria ratio cognoscendi seipsam, & hoc live ut obiectum primum, sive ut ratio cognoscendi obiectum & illud comperit essentia mare sub ratione absolute sine omni respectu rei, quia respectus rationalis non est in eadem persona ad se: sine omni etiam respectu rationis, Probatio, quia ista intellectio non est collativa, vel comparativa, nec negotiativa: igitur per eam nulla relatio rationis casualiter in aliquo. Præterea tertio, unius operationis, oportet dare unum principium quo per se unum & obiectum per se unum, & hoc maxime in simpliciter prima operatione, qualis est intellectio divina. Relatio autem rationis, & ens totale, nihil unum per se faciunt, quia non possunt etiam habere per se unitatem secundi modi per se, quae minor est, quam essentialis unitas: non enim potest relatio rationis consequi rem ex natura rei, & ideo non potest esse passio ejus: ergo essentia sive ut obiectum, sive ut ratio intelligendi, & illa relatio rationis non sunt unum per se obiectum, nec una ratio intelligendi: ergo oportet dare alterum, scilicet præcise in ratione primi obiecti, vel in ratione quo præcise: non aut eam præcise illam relationem rationis, quia ipsa non est primum obiectum cog-

guit.

nitum, quo cognitio cognoscatur aliquid aliud, ad quod est ille respectus, nec est etiam ratio, qua intellectus divinus habeat intellectionem hujus obiecti, scilicet lapidis, quia intelligere lapidem est perfectio simpliciter, ita quod intellectus divinus non esset omnino perfectus, si non intelligeret lapidem: nulla autem relatio videtur esse ratio inherens alicuius perfectionis simpliciter: ergo oportet dare præcise essentiam, quae subest isti relationi tanquam primum obiectum, quo cognitio cognoscatur lapis, vel tanquam rationem formalem intelligendi lapidem. Et ex hoc ultra offenditur, quod frustra ponitur talis relatio determinans ipsam essentiam: nam ipsa sub respectu rationis est formaliter infinita, quia intellectus quomodocumque comparet essentiam, & per hoc cauet in ea relationem rationis, non comparet eam, nisi ut est formaliter in finita: & ita ut est sub tali relatione formaliter est infinita, & per consequens ita indeterminata, ut est sub illa ratione, sicut secundum se: & ita ut est sub prima ratione, potest fundare aliam propter sui infinitatem, sicut secundum se potest: igitur per relationem rationis non determinatur.

Contra opinionem primam specialiter videtur sequi, quod istae relationes erunt reales, quia ratio intelligendi, ut est ratio, procedit naturaliter intellectionem: & per consequens quo ad nihil, quod est ejus, ut est ratio intelligendi, causatur per intellectionem, nec sequitur intellectionem: si igitur sub relatione rationis est ratio intelligendi lapidem, illa relatio non producit in essentia per intellectionem: ergo alia produceretur, sed istam non procedit nisi illa, quae est essentia, ut essentia: hac autem non producit, quod conceditur, quae ubi minus videtur de personis divinis, & de principis producendi cas: igitur ista relatio erit in essentia, ut est ratio, & non per aliquam actionem intellectus. Præterea, secundum aliquos, istorum ad distinctionem realem in principis sufficit distinctio rationis in principis: ergo illa distinctio rationis, ut est ratio intelligendi, A. & B. sufficiens est ad distinctionem realem, ipsius, A. & B. Præterea, res extra immediate intellectionem, quae tota distinctio, quae ponitur intra, procedit intellectionem: nihil igitur intra terminat intellectionem quasi obiectum secundarium. Contra secundam positionem specialiter arguitur sic, (a) Omnis relatio rationis, quae est in obiecto ex hoc, quod comparatur per intellectum ad aliud, est in eo præcise, ut est ens diminutum habens esse in intellectu, ut cognitum in cognoscere: & potest esse in eo si per impossibile illud non haberet esse essentia neque existentia, dum tamen haberet simili modo esse in intellectu comparante: igitur istae relationes erunt in essentia divina præcise, ut habet esse diminutum in intellectu comparante essentiam ad creaturam, non ut essentia est aliquid in se: & ultra essentia in essentia, si per impossibile illa essentia

Tom. I.

A a s

non

non esset, dum tamen ab aliquo intellectu intelligente compararetur ad eandem terminos: & ultra, si per impossibile essent duo di, essent in intellectu huius Dei comparate istum Deum ad creaturas, & non in isto Deo in se. Præterea, Deus prius naturaliter est imitabilis a creatura; quam compararetur ut imitabilis: quia enim est imitabilis, ideo vere comparatur, ut imitabilis a creatura, ut videtur, & non e converso: igitur ante istam comparationem factam per intellectum essentia ut imitabilis, est in essentia imitabilis: sed secundum aliquos istius viae relationalis est eadem cum actuali, propter quam identitatem in Deo dicunt non esse aliam relationem novam, & antiquam; nec etiam aliam creaturam, & creatis: ergo iste relatio est aliena, ut objecto comparato, non erunt prius ad extra, sed erunt alia priores, & resles, ut videtur; quia ante omnem actum intellectus comparantis. Præterea, est essentia, ut cognita, sit ratio de veniendi in notitiam lapidis, tamen videtur posse, quod intellectus divinus possit cognoscere lapidem in se, & non præcisè per hoc, quod comparat essentiam suam ad lapidem; quia sic sine tali comparatione, aliter ad ipsum, possumus nos intelligere lapidem in ista intellectione lapidis; quæto, in quo est relatio ad lapidem? Non in essentia ut in objecto comparato, quia in isto objecto, ut sic, non est intelligere, ut objectum comparatum: ergo oportet quære eam in intellectione, vel in ratione intelligendi, & sedibit ad aliquam aliam opinionem.

Potest dici ad questionem, quod relationes tertij modi differunt per se ab alijs duorum modorum, quia in tertio modo non est mutabilitas sicut in alijs duobus modis, & ex hoc sequitur, (a) sicut deducitur est in *distincti.* 30. q. 1. quod terminus relationis est absolutum ut absolutum: sicut igitur objectum intellectionis nostræ terminat relationem ipsius inquantum vere absolutum; & sic ipsa est mensurata per ipsum; ita videtur, quod cum intellectio divina sit simpliciter mensura omnium aliorum a se intellectorum, sequitur, quod alia præcisè referantur ad intellectionem divinam; & ipsa terminabit relationem istam sub ratione merte absoluti. Hoc confirmatur, quia omnino prius intellectio divina, que beatifica est; est essentia; ut essentia est, sine omni respectu rei; vel rationis, hoc propter perfectam identitatem realem intellectus ad essentiam absolutam. Non oportet igitur propter intellectionem alicujus objecti præcisè quærere relationem, nec in utroque extremo; nec in altero: ergo oportet aliquid aliud addere, propter quod sit relatio in utroque extremo; vel in altero: illud autem non videtur esse nisi vel mutua coexistentia, si est relatio mutua: vel dependentia in altero extremo si non est mutua: hic autem quando Deus intelligit aliquid a se, non potest poni mutua coexistentia in utroque extremo, ut videtur: ergo præcisè sufficit ponere relationem in altero extremo; ubi est dependentia: illud est objectum ut cognitum.

Præ-

a Vide q. 13, quædi. 13, Met. com. 51.

Præterea, voluntas fruens sine, non producit aliud ab ipso in esse volito, amando & volendo finem in ordine ad aliud, sive comparando ipsum ad aliud amabile, sed magis comparando aliud amabile ad istum finem: ita quod relatio causata per comparationem voluntatis, videtur esse in aliquo alio amato ad finem; & nulla autem comparatio per voluntatem videtur esse in fine amato: ergo a simili in intellectu cognoscente primum objectum, & ex illius cognitione cognoscente objectum secundarium, nulla videtur relatio produci in ipso primo objecto ad secundum objectum; sed e converso.

Præterea, ista intellectio prima est restra, (a) & habet modum realem, secunda est rationis: si enim intelligo hominem absolute; hæc intellectio realis est, & habet modum realem, si autem eum intelligam postea comparando ad Seriem, hæc est intellectio comparativa, & est rationis; si ergo illa habundantia sunt intellecta intellectione non reflexa; ergo erunt reales.

Præterea, sicut arguuntur est, non videtur posse poni, quod actus intellectus, ista relatio produceretur. Primo non, propter perfectionem absolutam illius actus: si secundo: ergo non est principium illius actus secundi. Etiam in illo secundo actus perfecte cognoscitur creatura: ergo in nullo actu erit talis relatio. Quasi ratio prior creatura in ratione objecti. Concedi potest conclusio trium rationum facturam contra suas opin. communes superius recitatas, & concedi possunt istæ rationes, hic jam factæ, & secundum hoc potest concedi, quod sunt ibi relationes in Deo æternæ ad objecta cognita: sed non priores naturaliter ipsi cognitum in ratione objectorum: Hoc potest poni sic Deus in primo instanti intelligit essentiam sub ratione merte absoluta: in secundo instanti producit lapidem in esse intelligibili, & intelligit lapidem: ita quod ibi est relatio in lapide intellecto ad intellectionem divinam; sed nulla adhuc in intellectione divina ad lapidem, sed in intellectione divina terminat relationem lapidis intellecti ad ipsam: in tertio instanti forte intellectus divinus potest comparare suam intellectionem ad quodcumque intelligibile; ad quod nos possumus comparare; & tunc comparando se ad lapidem intellectum, potest causare in se relationem rationis: & in quarto instanti potest quasi reflecti super istam relationem causatam in tertio instanti, & tunc illa relatio rationis cognita erit sic igitur non est relatio rationis necessaria ad intelligendum lapidem; tanquam prior lapide ut objectum, imo ipsa ut est causata, est posterior, quia in tertio instanti; & adhuc posterior erit ipsa ut cognita, quia in quarto instanti. Et illa via videtur tenere istam propositionem, que videtur probabilis; quod relatio non naturaliter cognoscitur, nisi cognito termino: sed nec intellectus comparat ad aliquid, nisi naturaliter prius cognito termino, quam propositionem non potest alia via tenere, quia oportet, quod dicat, quid illa relatio, qua comparat istam intellectionem, comparat essentiam ad aliquid non prius cognitum naturaliter: ista positio de relationibus

A a a

alio

a Addit.

aliorum a Deo ut intellectuum ad ipsum intellectum divinum, ut absolutum, confirmatur confirmatur & intelligitur sicut illa supra dicitur. 30. creaturarum relatarum ad Deum. Contra illud arguitur. Videtur enim, quod destruat intentionem Aug. 83. q. 9. 46. ubi dicit, *Si quidem in ideis tanta vis consistitur, ut nisi eis intellectus sapiens esse nemo possit*: secundum autem istam positionem, sapientia perfecta Dei ad creaturas erit in secundo instanti, & precedit naturaliter tam esse idearum, quam cognitionem earum: ibidem etiam dicit, quod *visus visionis sui animam beatissimam*: quod non esset verum de visione prima, quæ est in creatore, nec de visione secunda, quæ est in creaturis, quare, &c. Præterea arguitur, illa quæ sunt divisa in inferioribus, quæ sunt alterius rationis, non reducuntur ad aliquid unum in superioribus, sicut licet potentia cognoscitur in nobis reducatur ad unam potentiam cognitivam in Angelis, propter unitatem rationis omnium potentiarum cognitivarum, tamen intellectus, & voluntas, quæ sunt in nobis alterius rationis, non reducuntur ad unam potentiam in Angelis: erit igitur in Deo intellectus sub tali ratione talis potentia distinctus a voluntate sub ratione talis potentie, & per consequens intellectus ut in Deo, erit passivus: ergo oportet sibi dare aliquam formam antequam operetur actu, & per consequens ad hoc, ut habeat distinctam operationem, oportet sibi dare distinctam formam: non autem poterit dici dari aliqua forma distincta, si idea ponatur consequi creaturarum intellectualem. Præterea, si propter illimitationem essentia divina, ponatur ipsa, ut omnino absoluta, esse ratio cognoscens omnes creaturas, cum ita sit illimitata in quantum intellectus, sicut in quantum ratio, sequitur, quod ipsa sola cognosceret sub ratione obiecti: aut si ponatur pluralitas ex parte obiectorum, non obstante infinitate unius obiecti, per rationem videretur posse poni ex parte rationis intelligendi.

Ad ista, sententia Aug. in illa q. potest colligi in ista descriptione, *idea est ratio aeterna in mente divina, secundum quam aliquid est formabile extrinsecum secundum propriam rationem eam*. Probatio prima particulis, Deus omnia causat, vel causare potest non irrationabiliter: ergo rationabiliter: igitur habet rationem, secundum quam format non autem eandem omnium; ergo singula propriis rationibus format, non autem rationibus extra se, quia non erit in efficiendo alio quo alio a se: (a) igitur rationibus in mente sua. Nihil autem in mente sua est nisi incommutabile: ergo omnino formabile, potest formare secundum rationem propriam sibi aeternam in mente sua. Nihil autem in mente sua tale potest nisi idea, secundum istam descriptionem: igitur videtur, quod lapis intellectus possit dici idea; ipse enim habet omnes istas conditiones, quia ipse est ratio factibilis extra, propria sibi, sicut arca in mente, potest dici ratio respectu arce in materia, & est propria ratio, secundum quam arca in materia formatur, & ista ratio est aeterna in mente divina, ut cognitum in cognoscente, per

per actum intellectus divini: quidquid autem est in Deo secundum quodcumque esse live res, five rationis: per actum intellectus divini, est aeternum sicut declaratum fuit supra diff. 30. (a) quod nulla relatio potest esse nova in Deo per actum intellectus sui. Illud videtur consonare cum dicto Platoni, a quo accepit Augustinus. nomen ideæ. Ipse enim posuit ideam quidditates rerum per se quidem existentes, secundum Arisl. & male: secundum August. in mente divina, & bene: unde loquitur de mundo intelligibili secundum eum: sicut igitur poterunt esse secundum illam impositionem Arisl. quidditates rerum, ita poterunt secundum Plat. ut videret, quidditates habentes esse cognitam in intellectu divino. Hoc posito, non oportet laborare circa relationes aliquas formaliter live in essentia, ut est obiectum: live in essentia, ut est ratio: live in essentia, ut intelligere, divinum; quæ relationes dicuntur ideæ, immo ipsum obiectum cognitum est idea secundum istud. Et tunc concedi possunt auctoritates Aug. adductæ, quod nisi cognitio ideis sapiens nemo esse possit, quantum scilicet ad omnem plenitudinem sapientie: licet enim Deus principaliter sit sapiens sapientia essentie sue, ut obiecti: tamen non omni modo, si non sciret creaturam; quæ creatura, ut intellecta ab ipso, est idea, & ita non intellectus ideis sapiens omnino esse non potest; ponitur autem esse sapiens perfectissime in primo instanti, sed non sapiens omnino in primo instanti ita usque secundo: si autem ideæ ponerentur quædam relationes rationis in Deo, non videretur formaliter esse sapiens in intellectione earum; quia etiam ibi essent ut rationes intelligendi, antequam ipse intelligeretur. Similiter alia auctoritas August. *Harum visionis sui anima beatissima*, si idea ponitur esse quidditates, ut cognitur, tunc exponenda est de beatitudine, quæ potest haberi in creaturis, ut in obiectis: quia certum est, quod non est perfectissima beatitudo in creatura absolute, secundum ipsam s. Confessionum, *beatissimus est qui te, & illa novit, nec propter ista beatorum, sed est intelligendum beatissima, hoc est totali beatitudine possibilis beato, non quidem in eis formaliter, sed in obiecto, cuius cognitio præsupponitur istis, & quasi concomitantur in istis, in quibus aliqua beatitudo est, licet non prima*. Et August. aliquando loquitur aliter de ideis quasi sint rationes cognoscendi aliquid, cum tamen hic non dicat ipsas esse nisi rationes secundum quas formantur, quæ formantur; potest inquam exponi illud dictum ejus si alibi dicitur, non quod ly, secundum, notet rationem formalem intelligendi, sed quod ly, quas, ut sunt obiecta non prima, nec moventia intellectum, sed obiecta secundaria terminantia intellectum. Ad secundum, qualiter intellectus est passivus in se, & qualiter est passivus respectu intellectionis, dictum est diff. 3. (b) sed posito, quod ly passivus in nobis, & quasi passivus in Deo, & quod debeat hic assignari iocosa, vel quasi forma, ut qua operetur, potest dici, quod illud est essentia sub ratio

ne qua essentia, que sub ratione absoluta est ratio cognoscendi, non tantum ipsam nec: sed o nre aliud sub quacunque ratione cognoscibilis, & hoc ito modo intelligendo. Per hoc enim quod intellectus divinus est in actu per essentiam suam, ut est ratio intelligendi, habet primum actum sufficientem ad producendum omne aliud in esse cognoscendo, producendo illud in esse (a) cognito, producit ipsum, ut habet dependentiam ad ipsum nec, ut ad intelligentiam: & per hoc, quod intellectus est ens, illud dependit ad ipsam intelligentiam, ut ad absolutam: sicut etiam in aliis dicitur, quod causa sub ratione mere absoluta, est actus primus, a quo procedit effectus, & effectus productus habet rationem ad causam, quandoque, ut ad absolutam, quandoque autem maris est relatio effectus ad causam, & e converso: nunquam tamen ex parte cause requiritur relatio prior quam sit effectus positus in esse. Quod nunc breviter suaderetur, quia nihil habens perfectum esse in aliquo genere, ad illud, quod habet minus perfectum esse, in genere tali dependet: ergo relatio actualis non dependet ad aliquod, quod tantum est ens potenziale, & non actuale: omnis igitur actualis relationis terminus est aliquid ens actu. In quocunque igitur instanti nature causa referretur actu ad effectum, tunc est in termino esse actuale: potest autem illud absolutum terminans esse sine respectu ad ipsum: igitur ita est simul cum isto respectu quod est prius naturaliter eo: ergo non potest esse aliqua relatio in causa naturaliter, anquam absolutum sit, ad quod debet esse ista relatio. Et ita intelligi, quod in primo instanti est, A. sub ratione absoluta: in secundo ad B. sub ratione absoluta, habens esse per A. in tertio. B. referuntur relationibus maris. Ita ergo hic in primo instanti intellectus est in actu per essentiam, ut est mere absoluta, tanquam in actu primo sufficienti ad producendum quodlibet in actu intelligibili. In secundo instanti producit lapidem in esse intellecto, ita quod terminus iste est, & habet respectum ad intelligentiam divinam: nullus autem est respectus e converso in intellectu divino, quia respectus ejus non est maris illud, quod dicitur est relationem prius non esse in causa: quam in causato, habet instantias, de quibus alias (b). Ad tertium de objecto illimitato: Respondeo objectum in quantum motivum, & in quantum primo terminatum, & per consequens, ut dupliciter necessarium requirunt, vel coexistunt ad actum, est eque illimitatum, & ideo nihil aliud est hic objectum: tamen aliud est objectum secundario terminans: nec oportet objectum illimitatum esse precise terminans quomodocunque actum, sicut precise est movens: & ratio actus: quia aliquid potest sequi terminum primum, & esse terminus secundus: nihil autem potest esse secundario movens ad actum. Ratio est, quia omne movens aliquo modo precedit actum; non autem quomodocunque terminans precedit, nec coexistit ad actum, sed secundario terminans requiritur

a Vide infr. dist. 43. b Vide in 2o d. 1. q. 2. c. ult. d. 8. Met.

rum actum, sicut mensuratum, & causatum, sicut intellectio in nobis sequitur objectum. Ad argumenta principalia. Ad illud de 8. questio: patet quomodo loquitur de idea. Ad Avicem. concedo, quod in Deo potest esse relatio intelligenti, vel prout hoc, quod est intelligens, terminat relationem intellecti, sicut dominum esse est appellatio relativa, & significat terminat relationem servi: vel prout intelligens dicit relationem rationis positivam: sed tunc non est hoc in primo instanti, nec in secundo, sed in tertio. Ad aliud patet ex dictis, quod eadem ratio intelligendi illimitata, potest esse propria ratio intelligendi quodcumque eorum, ad que est illimitata: sicut si ellet limitata ad aliquod solum, & maxime respectu istius actus, qui est intelligere, in quo non semper requiritur univoca ratio, vel assimilatio cum cognito, alioquin nihil posset cognosci per causam, nec conclusio per principium: sed sufficit ratio eminentior contingens perfecte si similitudinem virtuale cogniti. Et quod arguitur pro prima opinione, quod oportet illam rationem indeterminatam determinari: dico quod ipsa est ex se determinata determinatione opposita indeterminati, que est ad contradictoria, licet non sit ex se determinata determinatione limitationis: nec hoc oportet ad hoc, ut per ipsum objectum determinate intelligatur. Et si dicatur quomocunque essentia sit excedens medium, non est ratio intelligendi hoc in particulari, nisi determinetur ad illud per aliquid aliud.

Respondeo (a) semper ab antecedente ad consequens arguendo cum distinctione est fallacia consequentis ex forma: tenet autem oratio materia, quando consequens illud non potest esse, nisi numeretur in partibus. Et per hoc tenet illa forma arguendi Augustini. (b) 7. de Trinitate. Si duo homines: ergo duo animalia, sed hoc est ex imperfectione, & limitatione consequentis ad antecedens: unde non sequitur: si Pater: ergo Deus, si Filius igitur Deus. Igitur si Pater & Filius sunt duo, igitur duo dei. Ita dico, quod ad intelligentiam huius oportet dare rationem, qua intelligatur, & propria, vel formaliter, vel eminenter continens quidquid est perfectionis in propria ratione, & ad intelligendum illud oportet habere propriam, & determinatam rationem: sed inferendo: ergo ad intelligendum aliud & aliud oportet habere aliam, & aliam rationem determinatam. Est fallacia consequentis, quia hoc consequens, scilicet rationem esse intelligendi illimitatum, est ad alia antecedentia: Quod addit ibi etiam pro illa prima opinione, quod ratio intelligendi est similitudo intelligibilis: Respondeo, non est similitudo formalis, sed vel illa, vel aliud simile analogice, hoc est continens perfecte similitudinem formalem, secundum omne illud perfectionis, quod est in ea, in quantum ipsa est ratio intelligendi, sic est in proposito.

DISTINCTIO XXXVI.

CIRCA istam distinctionem trigessimam sextam, quarto unum.

QÆSTIO UNICA.

Utrum creatura in quantum est fundamentum relationis æternæ ad Deum, ut cognoscentem, habeat vere esse essentia, ex hoc quod est sub tali respectu?

QUOD sic, Homo non est ex se ens ratum, quia tunc esset Deus: et pro per aliquid aliud est ratum formaliter non nisi per respectum ad ipsum primum ratum ex se non autem per respectum ad aliud, ut ad efficiens, quia omni d. distinctio fit entis rati, & efficiens in quantum efficiens producat existens in actu, si homo haberet esse ratum ab efficiente, in quantum efficiens, distinctio non esset ejus, nisi ut existens: & ita distinctio terminaretur questionem an est, quod est inconveniens: ergo est ens ratum in quantum participat primum, ut exemplat, hoc est, in quantum habet relationem æternam ad Deum ut scientem & exemplantem: ergo, &c. Præterea, correlativa sunt simul natura, ergo simul natura Deus est intelligens lapidem, & lapis intellectus ab eo: ergo cum ab æterno est lapis intellectus ab intellectu divino, & hoc in quantum fuit aliud ab essentia divina, & ista intellectio erit realis, & Metaphysica, non Logica, ergo illud, quod terminavit istam intellectionem erat vera res. Oppositum, Magister in litera, c. i. hujus dist. exponens auctoritatem Auguſtini, *super Gen. ad litteram, istam scilicet, erant in Dei scientia non existentia in sui natura, dicit sic; illos (scilicet electos) habuit ad æterno Deus apud se, non in natura sui, id est, ipsorum qui nondum erant sed in sua scientia, quia illos ita novit, ac si essent.*

Hic quidam dicunt quod sic, (a) quia ens communissime acceptum, vel res potest dici a vero veri, & sic est communis significationis, & alii multi: alio modo procedentia ultra, res, dicitur a ratificatione, ut est res rata, & distincta a re facta, & ista est duplex, vel tanquam res cui potest competere esse, vel cui competit esse: prius tamen est res, cui potest competere esse.

Pro hac opin. arguitur potissime per illud, quod dictum est in secundo argumento principali de scientia Dei æternæ, & objecto reali æterno. Additur ad hoc, quod proportio est passio entis: objecti autem cogniti in æternitate proportio est aliqua ad cognoscentem & hæc talis est, quod impossibile est non esse sic proportionatum. Præ-

100

terea, sicut ens ad non ens, ita possibile ad impossibile: ergo permutatum, sicut ens ad possibile, ita non ens ad impossibile: sed omne ens est possibile: ergo omne quod est purum non ens, est impossibile. Confirmatur ratio, quia si aliquid purum non ens, sive nihil, esset possibile, & aliquid purum non ens esset purum impossibile, unum nihil esset magis nihil alio, quod videtur absurdum: ergo possibile non est omnino nihil, sed aliquid ens. Præterea, Auguſt. de natura boni cap. 8. *Si bonitas est forma aliquæ nonnullarum bonum est capacitas formæ: ergo nonnullum bonum est possibilitas ad bonitatem actualem.* Item super Joan. Homil. 18. *Hasdem litteras format cor, & manus, sed aliter, & aliter: ergo prius facta sunt a corde quam a manu, & Aric. 8. Met. cap. ultimo, vult idem de duplici fluxu rerum a Deo.*

Additur autem ab itis, quod distinctio ista essentia ab esse existentia, sufficit ad compositionem, pro eo quod ipsa essentia intellecta, ut habens esse essentia, adhuc est in potentia ad esse existentia, quod recipit ab efficiente in quantum efficiens est, & tunc est compositio ex potentia; & actu.

Contra ista arguitur primo, quia creatio est productio de nihilo: sed si lapis præhabuit esse verum reale: igitur quando producit ab efficiente, non producit de nihilo. Similiter secundo, si non producit nisi secundum respectum tantum novum ad efficiens, non videtur esse productio ad esse simpliciter, sed tantum ad esse secundum quid, & minus erit creatio productio simpliciter, quam sit alteratio, ubi est productio saltem aliquid, quantum ad esse absolutum. Tertio, (a) secundum eandem viam arguitur, quia eandem relationem ponit actualem, & aptitudinalem ex parte Dei, & propter hoc non posse esse aliquam novam actualem in Deo præter aptitudinalem antiquam: ergo similiter ex parte ejus, quod referunt ad Deum eadem est relatio actualis & aptitudinalis, & non erit actualis nova præter aptitudinalem relationem antiquam: ergo cum relatio aptitudinalis ad esse existentia, fuerit semper in ente habente esse essentia, nulla est in ea relatio actualis nova, in quantum existens est. Er quarto, secundum eandem viam, quia in fundamento eodem, & termino immutabili, non potest esse respectus novus: sed hoc fundamentum idem est, scilicet esse essentia, & terminus est immutabilis, scilicet Deus: ergo nullus respectus novus potest esse ad talem terminum, qualis respectus ponitur esse ad esse existentia. Et quinto, secundum idem medium de creatione, quia productio rei fundum illud esse essentia verissime est creatio: ipsi enim est mere de nihilo, ut de termino a quo, & ad verum ens, ut ad terminum ad quem, & productio ista secundum eos est æterna: ergo & creatio est æterna, cujus oppositum nihil ostendit, & dicit se habere demonstrationis. (b) Sexto, secundum eandem viam per oppositum de annihilatione, sequitur, quod non possit aliquid annihilari, sicut enim

100

productur de ente secundum essentiam, ita videtur redire in ens; eundem essentiam, & non in nihil. Præterea, (a) secundo principaliter, illæ rationes, quæ ratiæ sunt *dist. 8.* contra Avic. quod nihil aliud a Deo sit formaliter necessarium, possunt fieri contra istam opinionem, quia ita concludunt de esse quiddam rativo, si sit verum esse, sicut de esse existentia. Non enim voluntas magis necessario vult aliud a se esse ipse quidditative, quam velit aliud a se esse in esse existentia, quia eadem est ratio utrobique, & ita de aliis mediis. Præterea tertio, res secundum esse essentia, aut est terminus relationis ideæ quam ipsi ponunt in Deo, aut non, sed secundum aliud esse cognitum: si secundum modo ergo frustra ponuntur res in isto esse essentia: non enim videtur propter aliud poni, nisi ut sint termini relationum idealium, quæ æternaliter sunt in Deo; si primo modo: ergo aliquid est in Deo per actum intellectus divini, secundum quod Deus potest aliter se habere five mutari, cuius oppositum probatum est *distinct. 30.* Probatio ultima consequitur; quia per te omne aliud esse a Deo non est formaliter necessarium ex se; ponatur igitur, licet per impossibile, istud ens quidditative aliter se habere, sequitur quod illa existat in Deo, five res, five rationis, quæ habet istud esse pro termino, aliter se habebit, & sic ex positione alicuius circa aliud a Deo, mutari poterit aliquid, quod est in Deo per actum intellectus sui, quod est impossibile. Præterea quarto, quando causa est perfecta, & independens naturaliter in causando; & agit naturaliter, videtur posse producere immediatiora, sibi perfectiora, quia producit secundum ultimum divinum sue: intellectus divinus, ut intellectus præcise secundum istam viam, producit in Deo rationes ideales, & ipsas essentias in ratione essentia, & quasi per prius in re rationes ideales, quam rationes illas in isto esse (sunt enim per hoc, quod exemplatae sunt) ergo illæ ideæ habent verius esse, cum sic naturaliter agens, quam ipsa ideata: non causat autem ideam nisi in esse rationis, & non in aliquo esse reali; ergo nec dat aliquod esse reale ipsis ideis, quæ sunt causata quasi reitoria. Præterea quinto, istas essentias producit in esse, aut ut cognoscens, aut non; si sic: ergo sunt cognita antequam sint in isto esse, & ita frustra ponuntur esse intentas propter cognitionem Dei æternam; si non, igitur producit eas mere naturaliter, sicut ignis calefacit: quod videtur valde absurdum de quocunque producto alio a se in natura, immo etiam filium producit, ut intellectus, licet non sit intelligens formaliter, sicut alias exposuimus est. Præterea sexto, (b) quod attribuat alium effectum cause exemplari, & alium cause efficienti, non videtur probabile: quia causa exemplaris non est nisi quoddam efficiens: efficiens enim dividitur in efficiens per intellectum five positum, & efficiens per naturam, secundum Philosophum, (c) *5. Physicorum*, sicut igitur naturaliter producit, non est alia causa ab efficiente ita nec exemplaris, nec exemplariter producit, & ita idem est

est effectum, & exemplariter producit alienius intelligentis, in quantum est intelligens & in quantum exemplaris. Quod etiam addit compositionem esse in creaturis per istam potentialitatem ad actum, non videtur rationabile: quia nihil videtur esse ibi: (a) quod cum alio componatur, si enim tota ab eodem præexistat in potentia ut terminus potentia, & postea ipsamet sit in actu, non est propter hoc aliqua compositio rei, & rei, igitur si præexistat res secundum esse essentia, & ipsa producatur secundum esse existentia, quod non est aliud secundum istos ab esse essentia: sicut nec generaliter relatio est aliud a fundamento (propter quod non ponunt relationem, & fundamentum facere compositionem) non erit res composita propter ista duo. Et istud possit esse septimum secundum primam viam, ad improbandum creationem propter identitatem relationis cum fundamento, & essentia cum esse: quia eadem res non potest esse realiter nova, & non nova: ergo si esse dicat relationem, quæ est eadem cum essentia, nulla creatura erit simpliciter nova.

Concedo conclusionem istarum rationum, scilicet partem negativam quæstionis, ad quod videtur specialiter esse hoc, quod tantum esse essentia fundat ad Deum relationem talem, sed etiam esse existentia: quia secundum Augustinum, *5. super Gen. 7. Non aliter novit Deus partem, quam scindam* præcognovit igitur esse existentia, sicut esse essentia, & tamen propter istam relationem fundatam non concedit alium esse existentia in illo verum reale esse ab æterno: ergo pari ratione non est concedendum de esse essentia; omnia etiam motiva, quæ adducuntur de intellectu divino, videtur etiam posse aduci de intellectu nostro; quia si aliquid non sit, potest tamen a nobis intelligi, & hoc five essentia eius, five existentia eius, & tamen non propter intelligentiam nostram ponitur, quod illud habeat verum esse existentia. Nec etiam est differentia aliqua, quod ad hoc, ut videtur inter intellectum divinum & nostrum, nisi quod intellectus divinus producit illa intelligibilia in esse intelligibili primo; nos non producit primo; sed si istud esse non est ex se tale, quod requirit esse simpliciter; producit illud in tali esse non est producit illud in aliquo esse simpliciter, & ideo videtur si istud esse intelligibile comparando ad intellectum nostrum non requirit esse simpliciter, comparando etiam ad divinum intellectum producerem in isto esse non erit esse simpliciter: quia si esse album, non est nisi esse qualitativum, producerem in esse alio non est producit in esse substantivum, vel simpliciter, sed tantum in isto esse qualificativo: similiter intellectus noster agens producit rem in esse intelligibili, licet sit producta prius, & tamen propter illud producit intellectus nostri agentis non ponitur res sic producta habere esse simpliciter. Contra istud obijciunt, quia omne fundamentum relationis, quando fundat relationem, est secundum illud esse, secundum quod fundat; aliter secundum illud esse non fundaret; sed lapis secundum verum esse essentia fundat istam

istam relationem æternam ad Deum, ut scientem, & hoc in æternitate: ergo lapis est in æternitate secundum illud esse. Probatio minor: secundum illud esse fundat relationem ad Deum, ut scientem, secundum quod esse ejus ut objectum, cognoscitur a Deo, cognoscitur autem a Deo vere sub ratione essentia, & non sub ratione essentia diminuta: quia prima intellectio lapidis a Deo non est reflexiva. Præterea, prima productio non est tantum alicujus relationis, quia relatio non est nisi in absoluto: ergo cum concessum sit in præced. quæst. Deum producere res in esse intelligibili, secundum quod res cognita dicitur esse idea: sequitur quod in illo instanti secundo oportet ponere aliquam entitatem absolutam rei productæ, ita quod in ente absoluto, habente talem entitatem fundetur relatio ad producentem. Ad primum dico, quod distractum, respectu distractantis non est distractum, sed respectu tertii ad quod comparatur sub ratione distractantis; quia secundum Philosophum 2. Periberm. predicando de aliquo, hoc quod est homo mortuus, est oppositum in adjecto, ad quod sequitur contradictio: ergo comparando præcise determinabile ad determinationem, determinabile non est distractum respectu determinationis, sed nec includit contradictionem ad ipsum, sed respectu tertii, de quo dicitur: mortuum est determinatio distractans, & illud quod determinatur per ipsum, distractitur, ita quod illud aliud non dicitur nisi secundum quid de isto. Ita dico, quod diminutum respectu diminuentis non est diminutum, sed respectu tertii ad quod comparatur ipsum sub determinatione diminuenta, sicut cum dico iste est albus secundum dentes, non diminuitur albus, sed accipitur pro albo simpliciter respectu hujus determinationis, alioquin esset negatio, ut autem accipitur sub ista determinatione dicitur de tertio, scilicet de Æthiopo, tanquam diminutum. Ad propositum: hæc determinatio esse, in opinione est determinatio diminuentis, secundum Philosophum ubi prius, & sicut esse in opinione, ita & esse in intellectu, sive esse exemplatum, sive esse cognitum, quæ omnia equivalent: Licet igitur illud quod comparatur ad aliquod istocum (ut comparatur ad ipsum) non sit diminutum: tamen ut sub aliquo istorum comparatur ad tertium, est diminutum. Esse enim Homeri simpliciter, & non diminutum est obiectum opin. sed istum esse simpliciter, ut in opin. est esse secundum quid, & ideo non sequitur, Homerus est in opin. ergo Homerus est: nec etiam Homerus est existens in opinione: ergo est existens; sed est fallacia secundum quid ad simpliciter. Ita hic comparando ad intellectionem divinam lapidem in æternitate, lapis quidem simpliciter comparatur ad intellectionem illam, & hoc non tantum secundum esse essentia lapidis, sed secundum esse existentia, & quodcumque comparabile; tamen illud ut acceptum sub ista comparatione ad scientiam Dei diminuitur, non quidem distractitur, quasi non possit stare ens simpliciter cum tali respectu, sed diminuitur; ita quod talis respectus non ponit necessario suum determinabile esse ens simpliciter. Tunc ad formam argumenti, fundamentum relationis est secundum illud esse, quod

quod fundat relationem. Verum est quando relatio illa fundata non est simpliciter diminuta: esse fundamenti, & ratio realis istius secundum quid, & simpliciter videtur esse ista, quæ prima distinctio entis videtur esse in ens extra animam, & ens in anima; & illud extra animam potest distingui in actum, & potentiam essentia, & existentia, & quodcumque istorum esse extra animam potest habere esse in anima, & illud esse in anima aliud est ab omni esse extra animam, & ideo de nullo ente, nec de aliquo esse, sequitur; si habet esse diminutum in anima, quod propter hoc habet esse simpliciter, quia illud esse est secundum quid absolute, quod tamen accipitur simpliciter inquantum comparatur ad animam, ut fundamentum illius esse in anima.

Contra hoc arguitur, Lapis non est ex se necesse esse (a) in quocumque esse: igitur in esse cognito est causatus, non nisi ab efficiente, cuius non est terminus, nisi ens simpliciter. Item, quod tantum est in aliquo virtualiter, nunquam est formaliter tale, nisi secundum causationem actuaalem: lapis secundum quod cognitus, tantum est in essentia divina virtualiter: igitur non fit actu cognitus sine creatione, & tunc ut prius. Ad ista potest dici aliter quam responderetur hic supra videlicet, quod intellectu Dei, licet non fit absolute causata: tamen ut est hujus lapidis, ut obiecti secundarii, est quasi principata, & hoc ab essentia quasi ratione formali obiectiva æquivoca: & ita magis principata quam, ut obiecti primi: quia sic est principata, quasi ratione formali obiectiva univoca; & intellectionem ut hujus esse, quasi principatum æquivoco est hoc principari in esse diminuta: sicut speciem intelligibilem principari in intellectu, est obiectum secundum quid principari, ut actu intelligibile, aliud exemplatum ad propositum, sicut per speciem subiecti, principari intellectionem passionis, est passionem, ut actu intellectam principari, ideo hoc exemplatum congruit: quia lapis non prius principatur æquivoco ab essentia, ut intelligibili est, quam ut intellectus, quia nullum esse habet formale in memoria ante esse in intelligentia, sed tantum virtuale. Nec videtur inconveniens concedere actum divinum quasi principari non in se, sed ut hujus obiecti: quia hoc oportet ponere de volitione, ut videtur, cum volitio sit contingenter hujus obiecti, & nihil contingens est omnino incausatum, sicque ordo erit inter omnino imprincipiatum ut essentiam, & quasi principatum univoco, ut intellectionem essentia, & quasi principatum æquivoco, sed necessario, ut intellectionem lapidis, & quasi principatum æquivoco, & contingenter ut volitionem lapidis. Hæc via bene dicit in hoc, quod essentia, ut ratio movens, est omnino indistincta univoco, ut quasi movens ad se, ut ad primum terminum actus, & quasi æquivoco movens ad obiectum secundarium: ut ad secundum terminum actus. Ita quod nec in intellectu, ut patet, nec in ratione motiva, nec in

intelligere, nec in primo termino oportet ponere distinctionem. Sed cum dicitur actum quasi equivoce principari, ut est obiecti secundum: non est aliud nisi ipsum, & quod ultra, obiectum primum potendi ad secundum, virtus principii clivisi equivoce ad terminum secundum. Sed quid est actum sic; vel sic procedendi? non relationem esse in actu, nec in obiecto primo ad secundum per se; igitur est equivocum secundum referri ad actum vel obiectum primum: hoc autem non est nisi habentem aliquid esse. & tunc sequitur illud, quod supra habetur; igitur falsa est imaginatio intelligere distinguere ad hoc & si multorum, quod in rebus intelligere: immo in ipso non oportet aliam distinctionem esse & ut quasi est medium rationem, & primum terminum, quem consequitur secunda: igitur falsum est, quod secundo obiecti immediate terminant intelligere, sicut nec movent; nam neutro modo necessario requiruntur ad actum, sed si requiruntur in ratione termini ad actum ut huius, hoc non dicit nisi relationem in obiecto secundum.

Ad secundum dico, quod productio ista est in esse alterius rationis ab omni esse simpliciter, & non est relationis tantum, sed etiam fundamenti absoluti; non quidem secundum esse essentiae, vel existentiae, quod est verum esse; secundum esse diminutum; quod esse est esse secundum quid, eorum cuius absoluti: quod tamen esse abstratum, secundum istud esse diminutum, concomitatur relatio rationis. Exemplum huius: si Caesar esset annihilatus, & tamen esset status Caesaris, Caesar esset representatus per statum: illud esse representatum est alterius rationis ab omni esse simpliciter, sive essentiae, sive existentiae, nec est esse diminutum Caesaris, quasi aliquid Caesaris, habet hoc esse, & aliquid non, sicut Aetops est diminutus albus, quia aliquid ejus est vere albus, & aliquid non, sed totus Caesaris, & esse ejus a causa sua, est verum esse existentiae; & essentiae, cuius totum secundum total: esse suum, est istud esse secundum quid, & in ipso secundum istud esse secundum quid, potest esse aliqua relatio ad statum; & licet possit poni calumnia in exemplo, non tamen ita in proposito de intellectu, & obiecto, quin obiectum totum secundum etiam totale esse suum diminutum, esse habeat in intellectu. Et si velis quærere aliquid esse verum huius obiecti, ut sic, nullum est quærere; nisi secundum quid, nisi dicatur, quod istud esse secundum quid, reduciatur ad aliquid esse simpliciter, quod est esse ipsius intellectus, sed istud esse simpliciter, non est esse formaliter ejus, quod dicitur esse secundum quid, sed est ejus terminative; vel principiative, ita quod ad istud verum esse; illud esse secundum quid reduciatur, ita quod sine isto vero esse istius, non esset illius esse secundum quid. Ex hoc autem apparet quoddam dictum superius dist. 3. (a) de cognitione in regulis aeternis, videlicet, quod motio intellectus nostri a quidditatibus inre intelligibilibus, reduci-

tur ad ipsum intellectum divinum, per cuius esse simpliciter ista obiecta habent esse secundum quid, scilicet esse obiectivum, secundum quod esse, movent intellectum nostrum ad cognoscendum veritates synceras, & propter motionem eorum, dicitur intellectus ille movere, sic ut ita habent suum esse secundum quid propter simpliciter esse illius. Ad primum principale dico, quod ens ratum, aut appellatur illud, quod habet esse firmum; & verum esse, sive essentiae, sive existentiae, quia unum non est fine altero qualitercunque distinguatur: aut ens ratum dicitur illud, quod primo distinguitur a existentia, cui scilicet non repugnat esse verum essentiae, vel existentiae. Si primo modo accipitur ens ratum; dico, quod homo non est ens ratum, sed ab efficiente: a quo habet esse verum; & essentiae, & existentiae. Et cum dicit, igitur nunquam est ens ratum nisi effectum; concedo hoc modo, & quando est effectum est existens; ergo nunquam est ens ratum; nisi sit existens: nego istam consequentiam, quia distinctio est distincta cognitioni distincti secundum omnes ejus partes essentiales: distincta autem cognitio, potest esse ali-cujus; licet ipsum non sit ens ratum; non enim oportet nisi quod ens ratum terminet cognitionem distinctivam; (a) & non sequitur; ens ratum distinctivae intelligitur: ergo ens ratum est. Si secundo modo intelligatur ens ratum, dico, quod homo est ex se ens ratum, quia formaliter ex se non repugnat sibi esse; sicut enim cuiusque repugnat aliquid primo, ei repugnat formaliter ex ratione ejus: ita cui non repugnat formaliter non ei repugnat per rationem ipsius, & ideo si homini de se repugnat esse; per nullum respectum adventientem; possit non repugnare sibi esse: Et si tunc ex hoc inferas, homo est ex se ens ratum hoc modo: ergo est Deus, consequentia non valet, quia Deus non est tantum, cui non repugnat esse, sed est ex se ipsum esse.

Quod autem dicitur hoc, quod homo est ens formaliter ratum aliqua relatione, quae est ratitudo ejus hoc improbatum est dist. 3. quae de vestigio, & videtur valde absurdum, quia secundum Augustinum, 7. de Trinit. cap. 1. Si est nihil ad se, nihil est ad aliud (b); & hoc ipsi concedunt, quod relatio non potest fundari in relatione, sed in absoluto. Quæro igitur de fundamentum talis relationis, quae dicitur ratitudo, dicatur. A. si est ad se: ergo non includit essentialiter in suo intellectu per se respectum, quia nihil essentialiter includens respectum est ad se formaliter: istud A. inquantum est ad se, aut est ratum; & habeo propositum, aut non est ratum, & tunc ille respectus fundabitur in ente non rato, & respectus per eos est idem fundamentum: ergo respectus est idem enti non rato; & maxime est consequens inconveniens, si accipitur non ratum pro illo, cui repugnat esse, quia tunc fe-

sequitur quod ratio illa fundabitur in non-ratio, quod est nihil, & ita ille respectus esset nihil, & tunc ens ratum erit ex duobus nihilis. Ad secundum argumentum concedo, quod Deus ab aeterno intellexit lapidem, & non idem ibi, & illa intellectio fuit Metaphysica, & realis; non autem Logica. Nec tamen plus sequitur ex hoc de lapide, quod sit essentia quam existentia, nec magis comparando ad intellectum divinum quam mensuram: sequitur quidem, igitur res semper fuit intellecta, sed arguendo: ergo res fuit in aliquo esse reali, dico, quod est fallacia secundum quid ad simpliciter. Per idem ad illud, quod adducitur pro opinio. (a) de proportionem ad intellectum, dico, quod illa proportio est relatio cognita ad cognoscentem, & hanc est diminuens ens in quo fundatur, sicut declaratum est: relatio autem diminuens ens, non oportet, quod requirat secum entitatem simpliciter illius entis, quod determinat. Et cum dicitis, non est talis proportio impossibilis ad intellectum divinum; dico, quod bene potest esse, quod omnino niger non sit albus; nec tamen propter hoc albus secundum dentes est simpliciter albus; ita potest esse, quod omnimodo impropositio sit impossibilis ad intellectum divinum, & aliquis proportio sit possibilis ad intellectum ejus: non tamen ad esse simpliciter. Ad illud de permixta proportione, dico, quod ille modus arguendi ortum habet ab Euclide proportione 16. si, inquit, *quatuor quantitates proportionales fuerint permixtae, & proportionales erunt*, que probatur per 15. precedentem, eadem est proportio multiplicium & submultiplicium, & ista permixtura certa, & nota in quantitatibus, utuntur aliqui in argumentis. Philosophos autem usus est ea in duabus regulis 2. Priorum, si A. & B. convertuntur, & C. & D. convertantur; & A. & C. contradicant B. & D. contradicant, & e converso. Consequentia est necessaria, quia alterum contradictorium dicitur de quolibet; & quia convertibile cum uno contradictorium non recipit predicationem alterius, nec e converso, ideo convertitur cum reliquo contradictorio; & generaliter ubique potest haberi aliqua proportio correspondens illi 15. Euclidis, per quam tenet ista permixtura correspondens 16. tunc permixtura est bona, & quando non, non. (b) Ad propositum igitur dico, quod generaliter nunquam tenet talis permixtura, comparanda extrema ad interius, & superius: immo est fallacia consequentis, quia extrema duram contradicentiam ad invicem comparata habent proportionem repositam in inferendo, & non eandem: oppositum enim consequentis inferi oppositum antecedentis, & non e converso, & ideo arguere ita inferendo: sicut primum ad tertium, ita secundum ad quartum, faciunt fallaciam consequentis, sed e converso debet argui, sicut primum ad tertium, inferendo, ita quartum ad secundum. Ita in proposito si omne ens est possibile: ergo omne impossibile est non ens: sed non e converso: ergo omne non ens, est impossibile. Et quod addit ibi, Quod tunc unum nihil magis est nihil quam aliud nihil. Respondeo, quod tripliciter in-

est negatio alieni: quandoque non propter repugnantiam alienius positivi ad a firmationem illius negationis, sed propter solam negationem causae non ponentis illum effectum; sicut si aliqua superficies esset neutra, esset quidem non alba: non propter repugnantiam superficiem ad a firmationem oppositam huic negationi, sed propter negationem causae non ponentis albedinem in esse superficies. Quandoque autem inest negatio positivi propter repugnantiam ejus ad a firmationem oppositam illi negationi, & hoc dupliciter, quandoque enim praecise est talis repugnantia propter aliquid unum de intellectu utriusque; sicut in speciebus utriusque generis negationes earum rursus dicuntur de se propter repugnantiam earum, quae est propter solum unum inclusum in intellectu utriusque, scilicet propter differentiam ultimam completivam, quandoque autem propter plura inclusa in intellectu utriusque, vel alterius. Sicut si accipiantur species (a) specialissimae duorum generum generalissimorum, repugnant quidem sibi invicem a firmationes propter multa inclusa in eis, tot scilicet, quor praedicata dicta in quid de utroque in suo genere; nihil enim dicitur in quid de albedine, quod non sit medium ostendendi hanc, homo non est albedo, nihil etiam dicitur de homine in quid, quod non est medium ostendendi eandem, & ideo ista homo non est albedo, vera est propter repugnantiam extremorum simpliciter, sive propter multa inclusa in intellectu repugnantiam, quorum quodlibet ex utraque parte esset sufficienti ratio talis repugnantiae, & tamen in omnibus istis inherentes negationum (licet e diversis causis infint) non dicitur aliquid magis vel minus negatum, sed quodlibet simpliciter non tale. Ita enim est simpliciter sapor nihil albedinis, sicut homo, & similiter superficies nihil habet albedinis, posito isto casu, & ratio est quare non magis est haec negatio, quam ista, quia quilibet negatio negat totam a firmationem sibi oppositam ex quacunque ratione sit talis, sive propter unam rationem, sive propter plures. Ita in proposito homini in aeternitate inest non esse aliquid, & chimera non esse aliquid: sed homini non repugnat a firmatio, quae est esse aliquid, sed tantum inest negatio propter negationem actus, vel causae non ponentis in esse: chimerae autem repugnat. Quia nulla causa potest in ea causare esse aliquid, sed quare homini non repugnat, & chimerae repugnat? Ratio est, quia hoc est hoc, & illud est illud, & hoc in quocunque intellectu concipiente: quia sicut dicitur est quidquid repugnat alicui formaliter, ex se repugnat ei, & quod non repugnat formaliter, ex se non repugnat, nec est hoc fingendum, quod homini non repugnat, quia est ens in potentia, & chimerae repugnat, quia non est ens in potentia; immo magis e converso, quia homini non repugnat, ideo possibile est potentia Logica, & quia chimerae repugnat, ideo est impossibile impossibilitate opposita; & istam possibilitatem consequitur possibilitas obiectiva, & hoc supponit omnipotentiam Dei, quae respicit omne possibile, dummodo sit aliud a se: tamen illa possibilitas Logica absolute, ratione sui, possit stare, licet per impossibile nullus

potentia eam respiceret. Prima igitur omnino ratio, & non reducibilis ad aliam, quare homini non repugnat esse, est, quia homo formaliter est homo, & hoc sive in re realiter, sive in intellectu conceptibiliter. Et prima ratio quare chimæra repugnat esse, est chimæra inquantum chimæra, aliter igitur licet ista negatio *nihiliteras*, homini in æternitate, & chimæra, & tamen non propter hoc est vnum magis nihil altero. Vel etiam posset dici, quod ab homine removetur tantum illud esse, & non aliquid consequens ad esse, quod est possibile esse: a chimæra autem removetur esse, & sumum consequens, ideo propter plura negatur esse a chimæra, quam ab homine, non tamen magis est ista negatio in uno, quam in alio. Sed prior responsio videtur esse realis. Ad Augustinum, capacitatis formæ secundum cum est materia, quæ habet aliquam entitatem veram, & non tantum qualem habet anima Antichristi, antequam creetur: de hoc in *lib. 2. d. 12. q. 1. § 2.* Ad ipsum super Joann. (d) concedo, quod quando sunt due cause subordinatæ, ambæ causant effectum, sed aliter, & aliter, quia superior plus causat, & ita si cor sit causa superior, & manus inferior respectu literarum, utriusque causa tam eor, quæri manus: nec tamen prius eor; quin manus producit literas in aliquo vero esse, & postea manus addit eis quandam respectum. Ad vitium de Avic. loquitur de fluxu formarum a Deo, inquantum intellectus sunt, & de fluxu omnis entis, quod est, hoc est rei in vero esse, & concedo, quod sicut aliud esse est intellectus, in quantum intellectum, ab esse vero, quod est essentialium extra animam: ita est fluxus iste, & ille alius, & alius. Vtroque fluxu licet res a Deo: non sic in nobis; quis res præxiitunt extra animam, vel in se, vel in causa, ad hoc, ut moveant intellectum nostrum ad actum intelligendi, non autem dicit Avicem. istum fluxum in esse intellecto, esse fluxum in esse quod dicitur, quia esse intellectum, est esse distinctum contra totum esse reale, tam quidditativum, quam existentiam.

DISTINCTIO XXXVII.

CIRCA istam distinctionem trigessimam septimam, quæro unum.

QUESTIO UNICA.

Virum Deum esse presentem ubique secundum potentiam, inferat ipsum esse ubique secundum essentiam, hoc, est, utrum omnipotentia inferat immensitatem?

Quod sic: omne agens est præsens passio, secundum Philosophum 7. *Physicor.* & hoc immediate, si (b) immediata possit agere.

a 2. de ani. 1. 2. § aternas. *Philos.* 82. b T. 4. § inde.

agere in illud, vel mediante, si agit in illud mediate: omnipotens autem potest agere in quodlibet in mediate: ergo est præsens cuilibet immediate. Oppositorum arguitur: potest enim causare aliquid extra univertum, & tamen ibi non est secundum essentiam, ergo, &c.

Respondet, agens creatum potest agere ubi non est: tamen commoenter oportet, quod fit immediatum cuilibet sibi proximo passio in quod agat, licet quandoque non agat in illud passum actione casuali rationis, & actioni, quæ agit in remotum, ut pisces mortificans manum piscatoris; non mortificans rete: Quandoque autem agens in proximum passum, non agit eadem potentia activa, (a) quæ agit in remotum; licet agit alia potentia activa: sicut corpus celeste generans mineram in visceribus terræ, vel aliquod mixtum animatum, vel inanimum, hic inferius agit sua forma substantiali: quia non substantia non potest generare substantiam, nec accidens aliquod in medio potest esse ratio generandi substantiam. Est igitur forma corporis coelestis potentia activa in remotum absque hoc, quod corpus illud agat in proximum secundum eandem potentiam activam, secundum quam agit in remotum, licet agit in propinquum secundum aliam potentiam activam. Sed hoc accidit, vel propter conjunctionem utrumque potentiarum durarum activarum in eodem, quarum utraque est activa, & una habet proximum pro passio proportionato, & alia potentia activa habet reliquum passum remotum proportionatum; vel accidit propter imperfectionem ipsius agentis, in quo est defectus virtutis activæ, propter quem defectum prius agit secundum formam imperfectiorem, quam secundum perfectiorem: sicut generans corruptibile prius alterat, quam generat propter illius agentis imperfectionem a quo prius origine est imperfectus. Si igitur primo tollamus talem durarum potentiarum concursum ab agente creato, & secundo tollamus ab eo istam imperfectionem, quod non oporteat eum prius producere imperfectum: Non videtur aliquis ratio, quare non erit præsens remoto secundum potentiam, secundum quod est modo præsens sibi in ratione potentia activæ; & tamen non agit in propinquum: nec illa potentia, sicut nec modo: nec alia, & hoc maxime si illa potentia, secundum quam agit in remotum, sit simpliciter potentia activa perfecta: quanto enim perfectior forma est in creaturis, tanto videtur esse ratio agendi in remotis. Ex his ad propositum, videtur quod cum omnipotentia, quæ est simpliciter perfecta potentia activa, non requirit actionem in unum passum prius, quam in aliud: nec propter diversas potentias concurrentes in agente, nec propter priorem generationem imperfectioris: quod talis omnipotentia fit ratio agendi in quocumque, & producendi quodcumque possibile, licet per impossibile ipsum, cuius est omnipotentia, non esset ubique. Et secundum hoc videtur tenenda negativæ pars quæstionis, & confirmatur, si enim omnipotentia est voluntas, ad cuius velle sequitur rem esse; cum voluntas possit aque velle distans

a Vide 8. *Phys.* 37. § 2. *Ca.* 42. hoc exenti

sicut propinquum, videtur quod si omnipotens esset per impossibile in aliquo loco determinati, & non ubique, posset velle aliquid esse in alio loco, cui non repugnaret esse, & per consequens suo velle illud haberet esse in illo loco, & per consequens illud fieret ab omnipotente, absque hoc, quod omnipotens esset presens ibi secundum essentiam. Confirmatur etiam, quia ante mundi creationem non est imaginandum vacuum infinitum, quasi ibi fuerit prius presens Deus secundum essentiam, antequam produceret mundum, immo non ut alicubi presens Deus secundum essentiam fieri pot. nas facere mundum; sicut igitur ibi presens iumentis, non praexigebatur praesentia potentiae suae, ut potentia est: immo potentia prius habuit terminum suum, quam esset praesentia secundum essentiam: ita videtur modo, quod non oporteat praetelligere Deum, in aliqua parte universi, ut ibi aliquid causet: sed magis quasi e converso prius sit ibi secundum potentiam, ut ibi aliquid causet, & tunc, licet per impossibile non esset ibi prius secundum essentiam, posset tamen ibi causare. Ad argumentum in oppositum dici potest, quod illud dictum Philosophi verum est de agentibus naturalibus, quae agunt per qualitates naturales, vel formas naturales activas, quae non sunt principia agendi in remotum, nisi sint aliae formae concurrentes, quae sunt principia agendi in propinquum: ita autem non est de voluntate, quae omnipotens agit.

DISTINCTIO XXXVIII.

Circa istam distinctionem trigessimam octavam, quarto unum.

QUESTIO UNICA.

Utrum scientia Dei respectu factibilium sit practica?

Quod non, secundo Metaphysicæ. *Finiis practica est opus: nihil autem extra Deum est finis ejus.* Contra *o. de Trinit. capit. ult. Est ar. quædam omnipotentis, atque sapientis Dei, plena omnium rationum omnium incommutabilium: at est habitus practicus: ergo, &c.* Similiter *83. quest. q. 46. Idea sunt rationes secundum quas formatur omne formabile, & multe alie auctoritates sunt ad hoc.* Quamvis supra in questione de Theologia, utrum sit practica, vel speculativa, multum dictum est de cognitione practica, & speculativa. Brevis tamen nunc aliqua applicando ad propositum, potest dici, quod de ratione habitus practici, sunt duo, scilicet conformitas ad praxim: quam conformitatem habet ex obiecto, circa quod est & prioritas ejus naturalis ad eandem praxim, quia praxi, ut ab ea dicitur operatio practica, est operatio, quæ distinguitur a speculatione; nulla autem operatio alia a speculatione, est in potentate speculantis, nisi sit vel esse possit naturaliter posterior intel-

lectione, vel speculatione, cognitio autem non ponitur practica in aliquo (ut est ejus, nisi respectu praxis, quæ est in potentate ejus).

Et ex hoc sciendum est ulterius, (a) quod licet cognitio practica actualissima, & proxima praxi, sit aliqua scientia de praxi elicienda, puta iudicium de conclusione syllogismi practici, quæ conclusio finis est motus intelligentiæ, sed ab ea incipit operatio: tamen non solum ista cognitio est practica, quæ sic est proxime practica, sed etiam cognitio practiceorum principiorum, quæ virtualiter includit istam, & etiam cognitio quiddamativa terminorum, quæ includit principia practica, sicut ibi dictum est: quicunque igitur intellectus non potest habere aliquam cognitionem dictativam de operando, naturaliter priorem, distantem illam praxim, quam respicit talis cognitio: nec potest habere cognitionem principiorum, ex quibus inferat talem cognitionem dictativam operandorum. Nec potest habere cognitionem quiddamativam terminorum, in quibus includuntur talia principia: talis intellectus non videtur posse habere cognitionem practiceam propriissime sumptam, secundum illas duas condiciones predictas, scilicet conformitatem ad obiectum & prioritatem. Sed in intellectu divinis comparando cognitionem ejus ad actum voluntatis ejus, non præhabet cognitionem dictativam aliquam de aliquo faciendo, nec cognitionem alicujus principii, nec quiddamativam termini includentem principium practicum: ergo non habet aliquam cognitionem conformem, & priorem tali praxi. Probatio minoris, si ante actum voluntatis divinus, posset intellectus divinus aliquam talem cognitionem habere, haberet eam mere naturaliter, & necessario, quia omnis cognitio præcedens ibi actum voluntatis est mere naturalis, & per essentiam, ut ipsa est ratio mere naturalis intelligendi de necessitate: ergo cognosceret hoc esse faciendum, & tunc voluntas, cui offert, non posset non velle illud, quia tunc posset esse non recta: quia voluntas potens discordare a ratione practica, potest esse non recta: de necessitate ergo voluntas divina vellet hoc operandum, & per consequens omnia; quia qua ratione esset de uno, eadem ratione & de alio. Hinc instatur primo, quia per istam rationem intellectus divinus non haberet aliquam cognitionem, nisi speculativam; aut enim voluntas necessario vellet illum intellectum specularem, & tunc non esset libertas prima ex parte voluntatis: aut posset non velle illum intellectum specularem, & tunc posset esse non recta. Et præterea si primo offeratur intellectui divino aliqua lex universalis, puta *omne glorificandum esse gratificandum*, & istam acceptat voluntas divina: & ex hoc statuitur aliqua lex sapientiæ: & secundo offerat intellectus voluntati, *Petrum esse beatificandum*, si voluntas istam acceptet, videtur ex hoc intellectus cognoscere, Petrum esse gratificandum, & hoc cognitione dictativa, non accepta in se formaliter a voluntate, licet voluntas verificaverit præmissas, ex quibus intel-

lectus istam habet. Ad primum istorum, intellectus divinus ex necessitate naturæ est speculativus, & non est ad hoc formaliter liberatus, licet non sit sine voluntate complacente. Deus quoniam necessario est sciens, non autem voluntate est sciens proprie; sicut necessitate, non voluntate est Deus. Quando igitur arguitur, si voluntas non possit non velle nisi lectum speculativum, ergo non est summe libera: non sequitur, quia libertas eius non est ad intrinsecam, quæ quali præcedunt actum eius, sed libertas eius est ad omnia factibilia; & ideo est necesse ponere primam determinationem in voluntate respectu factibilium, non sic autem esset, si intellectus practicus prædeterminaret; immo nec proprie liberatus posset salvari in voluntate respectu factibilium, sed nec contingencia aliqua, quia intellectus necessario prædeterminaret eam mera necessitate naturali, & voluntas necessario conformaret se intellectui: quod autem necessario etiam necessitate consequentia (a) est conforme necessario, non potest esse contingens. Ad secundum dico, quod intellectus divinus non sic cognovit aliqua discurrendo, sicut procedit argumentum: sed distinguendo de instanti naturæ in primo apprehendit quodcumque operabile; ita universalia principia operabilium sicut operabilia particularia; & in secundo, offert omnia ista voluntati; quorum omnium aliqua acceptat, tam principiorum practicum, quam particularium operabilium; & tunc in tertio signo intellectus scit eam immediate illa particularia, sicut illa universalia; & ita non acquirit cognitionem istorum particularium ex principis prædeterminatis per voluntatem. (b) Hoc magis patebit in quæstione de intellectu futurorum contingens unum (c). Ad autem. Aug. dico, quod ars est habitus cum vera ratione factivus ex G. Eth. & prout complete accipitur distinctio artis, intelligitur ratio recta, hoc est directiva sive rectificans potentiam aliam, cuius est operari secundum artem: diminuit artem ars est habitus cum vera ratione, quando est tantum habitus apprehensivus rectitudinis agendorum, & non habitus directivus, sive rectificativus in agendis; hoc secundo modo potest concedi ars in Deo, quia posita determinatione voluntatis eius respectu quorumcumque operandorum, intellectus eius cognoscit istum ordinem operandorum; & tunc est ibi recta ratio, hoc est cognoscens rectitudinem; non tamen recta ratio, hoc est directiva ipsius potentie operantis; & hoc maxime si ponatur potentia illa operans exera esse voluntas, & non aliqua alia potentia executiva: quia si poneretur aliqua potentia executiva alia a voluntate, videretur ibi posse salvari recta ratio, alio modo se habens respectu illius potentie operantis secundum eam, quam possit modo salvari respectu voluntatis. Per idem patet ad illud August. quia idem sunt obiecta secundarum cognita, sicut dictam est prius, secundum que sunt aliqua extra: non tamen ipsa includunt aliquid naturam naturam de operando, vel de non operando, licet ipsa repræsentent operabilia; sed cognitio operabilis non est scientia practica nisi virtualiter includat principium, vel conclusionem practicam: sic non est de ideis in intellectu divino. DI.

a Sup. d. 10. b quod. 16. sup. q. 4. pro. n. 36. b Dist. seq. c. c. 5.

DISTINCTIO XXXIX.
QUÆSTIO UNICA.

Continens quinque conexas.

Utrum Deus habeat notitiam determinatam omnium quantum ad omnes conditiones existentia?

In secunda parte distinct. tractat Magister de infallibilitate scientiæ divine, & distinctione trigesima nona, tractat de immutabilitate scientiæ divine. Quantum igitur ad istam materiam, prout scientia divina respicit simpliciter existentiam rerum, quæro quinque. Primo, (a) utrum Deus habeat notitiam determinatam omnium, quantum ad omnes conditiones existentia? Secundo (b), utrum habeat certam notitiam, & infallibilem omnium, quantum ad omnes conditiones existentia? Tertio (c), an habeat immutabilem notitiam de omnibus, quantum ad omnem conditionem existentia? Quarto (d), an necessitas sciat omnem conditionem existentiam omnium?

Et quinto (e), utrum cum determinatione, & certitudine scientiæ sue, possint stare aliqua contingentia ex parte rerum in existentia: & hæc simul quæri possunt, quia per eandem simul solvuntur.

Ad primam questionem arguo, quod non, quia secundum Philosophum primo Peribermianis, in futuris contingentibus non est determinata veritas: ergo nec scibiles determinata: ergo nec intellectus habet notitiam de eis determinatam. Confirmatur ratio per probationem suam ibidem, quia tunc non oportet consiliari, neque negotiari: ita videtur, si est aliqua determinata notitia de aliquo futuro contingenti, non oportet negotiari, nec præconiliari: quia sive consiliemur, sive non, hoc eveniet. Præterea, potentia Dei, si esset limitata ad unam partem, esset potentia limitata, & non omnipotentia; ergo eodem modo si ita sciat unam partem, quod non esset limitatus secundum scientiam, & non omnisciens. Contra Hebr. 4. Omnia nuda, & aperta sunt oculis eius, & Gloss. ibidem dicit, id est, ex omni parte plene visa: igitur habet certam, & determinatam notitiam de omnibus, quantum ad omne cognoscibile in eis. Ad secundam questionem arguo, quod non, quia sequitur, Deus novit me sessurum cras: & non sedebis cras: ergo decipietur: ergo a simili sequitur, Deus novit me sessurum cras, & possim non sedere cras: ergo Deus potest decipi. Prima illatio est manifesta, quia credens, illud quod non est in re, decipitur: proba ex hoc, quod secunda consequentia reneat, quia sicut ad duas de inesse sequitur conclusio de inesse: ita ex una de inesse, & altera de possibili, sequitur conclu-

Bbb 4

a Qu. 1. b Qu. 2. c Qu. 3. d Qu. 4. c Qu. 5.